

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Din casa magnaților.

Am amintit în numărul trecut, că casa magnaților a răspins proiectul de lege: despre esercițiul religionar. În legătură cu acesta înregistrăm, că în acel proiect în §-ul 6, unde se ficsază poziția de drept public a confesiunilor, Escelenția Sa, Înalt Pré sfințitul Domn Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, observând că confesiunea noastră urmază nu ca până acum, înută după confesiunea rom. cat. și înainte confesiunilor protestante, ci în urma lor, Escelenția Sa luând cuvântul a pronunțiat următoriu discurs:

„De și ași fi avut causă și voie să-mi ridic graiul în desbaterea generală, totuși n'am făcut-o, deoparte cu respect la timpul relativ scurt, ce-l mai avem pentru pertractarea celorlalte proiecte de lege bisericești, ear' de alta pentru că cele mai multe din vederile mele, cu privire la acest proiect de lege, le-au exprimat deja ilustrii mei frați episcopi; acum însă în desbaterea specială, și anume la acest § nu pot intrelăsa a-mi ridică vocea și a presenta un mic amendament.

Este știut, că biserica greco-orientală din patrie, totodată ca biserica episcopală, în legile despre organismul statului, în documentele și conspectele oficiale, în statistică, în șematismul despre frunționarii statului etc. până acuma a fost înregistrată imediat după biserica romano- și greco-catholică și naintea bisericilor protestante; în acest § însă, carele enumeră confesiunile și bisericile recepte, acesta, spre marea mea consternare se grupază astfel, că cele două biserici gr. or. adecă cea serbescă și cea românescă urmază după bisericile protestante.

Nu știu, ce a putut îndemna pe autorii proiectului, ca în contra ordinii legale și naturale de până

aci, quasi să degradeze în §-ul acesta bisericile gr. orient., dar fie cauza ce va fi, eu, în virtutea poziției mele oficiale, sum datoriu să protestez aci în ilustra casă a magnaților, contra acestei inoiri fără ca bunăvoia mea și sincerul respect ce totdeauna am nutrit față cu cele două biserici protestante să fi scađut cătuși de puțin.

'Mi iau voie deci a propune ca textul actual al §-lui, respective ordinea părților lui să se modifice astfel;

„Biserica catolică de ritul latin, grec și armean, cea greco-orientală serbă și cea greco-orientală română, cea evangelică-reformată, cea evangelică de confesiunea augustină, precum și cea unitară“ etc. după text.

Deore-ce amendamentul propus de mine întru nimica nu schimbă esența acestui §. nici nu vatămă drepturile, poziția de drept public și preste tot interesele celorlalte biserici, ér de altă parte se băsază în lege și în usul legal, eu fără a me dimitte în o desvoltare și motivare mai amplă, 'mi iau voie a Vi-l recomanda spre primire.

Dacă se va primí propunerea mea, atunci, după multele mele lupte parlamentare fără succes din trecut, totuși va fi ceva, de și lucru neinsemnat, ce voiu pute duce din acest corp legielativ, ca un fel de mângăiere, credincioșilor mei turburați în liniștea lor sufletescă.

Vă rog să o primiți.“

Modificarea propusă de Escelenția Sa punându-se la vot a fost primita cu mare maioritate.

În desbaterea generală a proiectului de lege amintit Pré Sfinția Sa părintele Episcop al Caransebeșului Nicolau Popea a pronunțiat următoriu discurs:

*Escelența Văstră Domnule President!
Ilustră casă!*

Eu știu că aceste așa numite reforme bisericesti-politice vor cauza preste tot cele mai mari incurcături și vor conturba în măsura cea mai mare pacea sufletească și liniștea locuitorilor țării. Dacă aceste proiecte de legi se vor primi, apoi în urma lor se va înrădăcina popor o astfel de disoluțiune și demoralizațiune, care ar fi începutul nimicirii vieții noastre religioase și morale.

Cu tot dreptul am așteptat dară legi mai bune și mai salutare pentru noi, legi cari să ne mai ușoreze, nu să ne facă mai grele și mai amare țiile noastre atunci, când fără de acea suntem aproape a imbrânci sub apăsătorea povară a lor. Și în locul acelor legi mai bune acum ne trezim cu aceste proiecte de legi, din cari se vede evident, că guvernul a ales modul cel mai radical de a deslega aceste cestiuni de reforme bisericesti de cea mai mare însemnătate, că el a rupt cu toate tradițiunile trecutului, inaugurând o eră sguduitoare de credință și a tuturor legăturilor între biserică și popor. Și această se întâmplă în regatul stântului Stefan, care stă sub patronatul Mariei, a sântei maice a Domnului.

Eu, ilustră casă, cred, că o lege ce se aduce, ca să fie bună, trebuie să fie în linia primă pretinsă de necesitate.

Dar' ce necesitate pretinde reformele bisericesti din cestiune în locul instituțiunilor sacramentale, cari există de la întemeierea creștinismului spre cea mai mare mulțumire și mângâiere sufletescă a creștinilor.

Interesele statului? Nu-mi pot închipui nici unul, care n'ar pute prospera pe lângă esistențele instituțiunii bisericesti. Lungul trecut de seculi dovedește această. Din contră, eu cred, că intereselă statului, adevăratele nu închipuitele interese ale statului, se periclitază în urmarea acestor reforme bisericesti. Căci statul nu poate avé interese separate de ale poporului din care este alcătuit și ținta sa nu poate fi alta, de cât înaintarea binelui și fericirii acestor popore.

Contrarietățile confesionale? Aceste dar' nu se pot pe altă cale nivela? Este de lipsă ca instituțiunea sacramentală însăși să fie înlăturată. Pe basa principiului egalei îndreptări ori-care asemenea conflict fără îndoială poate fi nivelat fără ca se vatăme drepturile vre unei confesiuni sau ale statului. Tot pe baza acestui principiu se pot regula și referințele între stat și biserică dimpreună cu ordinea de drept a statului, bine știind că această regulare nu se poate referi la religiunea și conștiința cetățenilor statului.

Dacă statul, pre cum se afirmă, nu se poate acomoda dogmelor, atunci îi este cu puțință, ba e chiar datoriu ca cel puțin să respecte dogmele, să

nu nepăcuiască bisericile, să nu violenteze simțămintele religioase ale cetățenilor ce formază și susțin statul.

La noi greco-orientalii, ilustră casă, instituțiunile sacramentale se basază pe canónele bisericei resăritene; nu știu dar' că cu ce drept ar pute statul cassá pe cale civilă, unilateral, aceste instituțiuni sacramentale și canonice față de o biserică recunoscută în stat, se pricepe, pe cale constituțională și în mod liberal, căci în chip absolutistic sau chiar în mod despotic toate snt cu puțință, în temeiul cuvintelor „pro ratione voluntas.”

Mai departe cred, ilustră casă, că o lege ce se aduce, trebuie să fie folositoare pentru țera întregă. Dar' de la introducerea acestor reforme bisericesti ce fel de folose se pot aștepta? Am avut onóre a le aminti acelea mai sus: demoralizațiunea și nimicirea familiei. După mine lucrul este foarte naturală. Abătând poporul de la instituțiunile sacramentale, cu cari a fost îndatinat din vechime prefăcându-i-se în a doua natură, și dedându-se acum cu cele civile octroate ca cu nește lucruri profane, fără de nici însemnătate religioasă, acelea succesive și tot mai tare și vor perde din nimb, din valóre și din sfințenia în ochii sei; ba poporul vedând că la cunniă nu mai are trebuință de preot, nu-l va mai chiamă nici la botez, nici la înmormântare, până ce în fine nu-i va mai trebui nici biserică. Și atunci apoi ce se va alege de familiă? Nu se va deschide atunci pórta largă demoralizațiunii și spre stricarea poporului, la care lucru apoi a bună sémă nu biserică va fi de vină?

Și apoi, ilustră casă, știm din istoria omenimei că demoralizării poporului urmază ruina poporului; dar' mai de aproape putem cunoște din acele gróznice lucruri și sôlbătăcii cari tocmai acum se întâmplă în unele țeri străine, la cariis'a și provocat din unele părți pentru ca să arete, că și pe lângă căsătoria civilă poate prosperá biserică. Că cum poate prospera, ni-o spun noué lamentațiunile și miseriile cetățenilor demni de compătimit din acele țeri, căci lamentațiunii pëtrund la noi și de ți.

Eu, în fine, cred, ilustră casă, că o lege ce se aduce trebuie să fie cerută și bine primită din partea locuitorilor țării.

Însă cine a cerut vr'odată aceste reforme bisericesti? Nime. Cum a întâmpinat poporul știrea întreducerii lor? Cu cea mai mare indignațiune. Deja la audirea vestei despre aceste proiecte simțămintele întregii țeri s'au revoltat. Tóte confesiunile, afară de una două, și-au ridicat vocea și s'au declarat energetic contra subminării bazei religioase și morale. În deosebi biserică noastră greco-orientală s'a declarat, numai de cât după publicarea acestor proiecte, contra lor în sinodele diecesane și în alte adunări particulare pe întreg teritoriul metropoliei, invitându-ne pe noi episcopii să pășim în totă forma contra acestor proiecte la locurile competente. Tot asemenea s'a

pronunțat fie-care naționalitate, chiar și majoritatea Maghiarilor romano-catolici; cu un cuvânt absolută majoritate dacă nu chiar totalitatea locuitorilor s'a pronunțat cu deplină rezoluțiune contra ideilor necreștine, pe a căror basă se țintește regularea cestiunilor bisericești cuprinse în presentele proiecte, atacând acestea pacea și liniștea familiară.

Față de aceste declarațiuni, de altă parte s'au făcut toate încordările ca efectul înădușitoriu al acelor declarațiuni să se paralizeze prin adunările comitatense; însă înzedar; căci voturile congregațiunilor comitatense își perd valoarea față de milioanele cetățenilor, cari liberi, în mod independent și conduși numai de simțmintele lor vătămăte s'au pronunțat contra reformelor stricăcioase și periculoase pentru țara întreagă. Acesta este, ilustră casă, adevărata și nefalsificata opiniune publică a țării față de proiectele de lege preste tot.

Pe a cui scamă vrea dară guvernul să introducă reformele bisericești, dacă țara nu le vrea, ci le perhoreschază?

Se dice, că liberalismul, că spiritul timpului, patriotismul și mai știe bunul Dumnezeu câte astfel de frase ar pretinde aceste reforme bisericești.

Dar' ce are liberalismul de a face cu credința? Sau dără e liberalism a exercita silă asupra cetățenilor în ale credinței, a le violenta conștiința?

Da, ideia liberalismului este frumoasă și sublimă. Și nu se poate negă, că ađi se face multă, de și tristă paradă cu acest sfânt și nevinovat cuvânt. Dar' eu cred, că noi nu ne putem juca cu bilele, după placul nostru, luând în deșert numele său. După mine numai un liberalism poate fi adevărat și acela este acela, care se cuprinde în cercul principiilor morale. Tot ce este afară de acest cerc este imoral și deci de osândit. Legea morală stă preste toate celelalte legi; deci fie-care ființă omenescă trebuie să se supună aceleia, deci și liberalismul pentru ca să fie liberalism.

Tot acesta stă și în privința spiritului timpului și al patriotismului. Până când aceste sunt în consonanță cu legea morală ele sunt bune și laudabile; dară cum se abat de la aceea își perd valoarea și prețul moral și devin periculoase pentru societate. Spiritul timpului este lumina și lumina nu se împreună cu întunerecul intoleranței: ear' adevăratul patriotism nu face deosebire între fii patriei, ci apără pe fie-care deopotrivă și îi primește sub aripile sale scutitoare.

Mai este însă, în fine, un argument în trebuințat de apărătorii reformelor bisericești, anume ei dic, că acesta este un puternic mijloc pentru înaintarea unificării naționale prin maghiarisarea naționalităților nemaghiare ale țării.

Trist lucru, ilustră casă, foarte trist, că în patria noastră se pot ivi acum astfel de idei. Și autorii acestui curent nu vęd, că niusințele lor în această privință este o golă utopiă, un anachronism demn de

evul mediu, un fiasco complet al liberalismului în față popórelor civilizate ale Europei? Nu vęd, că naționalitățile încă au ajuns la conștiința națională, își iubesc naționalitatea și vreau se rămână aceea de ce s'au născut și de ce i-a lăsat Dumnezeu pe pământ? Și dacă acesta este permis unora, de ce să nu fie permis și altora? Pare că așa se dice: Quod uni justum alteri aequum esse debet. Pre cum aceste popóre au trăit o mie de ani laolaltă în patria comună cu limba lor, cu datinile lor, de ce să nu potă trăi și mai departe în pace reciprocă.

Știm că fie-care acțiune provocă reacțiune, și n'ar fi bine ca aceste două să se potenteze.

Astăzi trăim în în pace, ilustră casă, și dea Dumnezeu ca și mai departe se fiă pace; dără timpul este schimbăcios și deodată ne putem trezi, că un nou vifor se va slobozi asupra țării noastre și ce vom face atunci? Cum vom potă apăra țara noastră contra inamicului comun, dacă popórele noastre ar fi îndușmănite?

Ilustră casă! Biserica noastră greco-orientală se vede atacată mai ales în temelia existenței sale prin reformele bisericești din cestiune. Se vede atacată în credința sa, în datinile sale religioase, în drepturile sale canonice, în totă viața sa întemeiată pe dezvoltarea sa istorică de sute de ani și prin urmare, în totă antonomia sa sancționată și inarticulată în legile țării.

Și această biserică, care în patriă noastră se laudă cu un respectabil număr de credincioși, s'a pronunțat preste tot cu totă rezoluțiunea contra reformelor bisericești din cestiune. Ađi poate că nu se va lua în considerațiune acest protest, dară se va lua și trebuie să se iee în considerațiune mâne sau poimâne, adecă atunci, când principiul moral și, în urmarea acestuia, adevăratul principiu liberal va învinge deplin recunoscându-se în faptă egala îndreptățire a tuturor popórelor și confesiunilor religioase ale patriei. Da, ilustră casă, egala îndreptățire a tuturor popórelor și confesiunilor, cari toate deopotrivă își jertfesc averea și-și varsă sângele pentru susținerea acestei patrie.

„Caveant ergo consules, nequid regnum detrimenti capiat!”

Proiectul de lege pus la ordiné ăilei nu-l pot primi de basă pentru desbaterea specială.

Cu privire la învățământul religiunii.

În față curentelor greșite, cari subminează astăzi viața și dezvoltarea ticnită a lumii, așa ni-se pare nouă, că ne găsim în biserică și în școlă în o situațiune, carea seamănă cu vremile, în cari biserica avea să lupte contra eresurilor. Și deci este natural, că o nimerită procedere vom potă să avem întru îngrijirea agendelor bisericești și școlii noastre confesionale, dacă vom călca și de astă dată în urmele ace-

lor bărbați mari ai bisericii, prin a căror lucrare și stăruință biserica a eșit triumfătoră în contra eresurilor.

În timpul când biserica lupta cu Arianismul lupta a fost din cele mai grele, și a ținut aproape un seclu; dar biserica a biruit, ér la această biruință a contribuit cu deosebire faptul, că bărbații mari ai bisericii de atunci au aflat sprijin de ajuns în poporul credincios și în disciplina bisericăscă. Purcedând de aici constatăm cu plăcere, că între ierarchia noastră și între popor există mulțămăitá lui Dumnezeu, un raport destul de puternic.

Acest raport ne servește de mare mângăiere. Chiar pentru acesta vorbim despre densus, pentru că dorim, ca din ți în ți să devină și mai puternic. Mijlocul pentru întărirea lui, așa ni-se pare nouă, cel mai acomodat este stăruința de a sêvêrși mai cu seamă în parochiá cât mai multe lucrări de trăiniciá pentru asigurarea unui mers cât mai repede și mai spornic spre înaintare și dezvoltare. — Acest mers, îl vom susține și potența mai cu seamă îngrijind, cu tinerimea noastră prin școlă sêse întărescá în sâmtul de pietate prin învățământul religiunii.

Este fapt istoric, că asupra eresului lui Arie a biruit biserica prin credința infiltrată în inima clerului și poporului de școlele catechetice. Aceeași operă, pre carea o-au împlinit atunci școlele catechetice crestine, cade astăzi în sarcina școlelor noastre confessionale. Și fiind că vorbim de școle, credem, că facem un bun serviciu, când atragem luarea aminte a bărbaților nostri de școlă asupra următoarei împrejurări, și anume: Bărbați de valóre în ale didacticei și metodicei din apusul Europii au alunecat pre povêrnișul curentelor și ideilor contrarie religiunii și bisericii; și idei greșite cu seau fără voiá s'au strêcurat în scrierile lor.

Acești ómeni se arată cu deosebire dușmani împrejurării, că astăzi fiecare confesiune religiósă predă elevilor învățământul religiunii în spiritul confessionii proprii, — precum religiune în adevêratul înțeles al cuvântului nici nu există, și nici nu se pôte învăța nici în școlă nici în viață decât numai cu autoritatea și prin autoritatea unei confessionii.

Și noi tare ne temem, că pre canalul culturii apusene s'a potut strêcura și la noi idei și direcțiuni greșite. De aceea dicem, că sê fim cu grije asupra acestei împrejurări, și sê nu cedăm sub nici un felu de mod, dimcontrá sê întărim cu tótá pu-

terea caracterul confessional, de carele datorință avem sê-ne inspirăm în învățământul religiunii.

Religiunea este viață, când își păstrează, și are faptice timbrul autorității ei divine, ér această autoritate i-o pôte da numai susținându-se în învățământul religiunii caracterul confessional.

Adaogem apoi, că la învățământul religiunii nu are cuvânt numai școlă și familia, ci o răspundere însemnată cade în această privință asupra societății ca atare, deórece este fapt constatat, că virtuțile, seau scăderile societății au mare influință asupra mersului învățământului din școlă. Asupra tinerimei are o influință hotărîtóriá tot ceea ce vede, că se petrece în societate. De aceea scopul învățământului religios îl vom poté ajunge cu deplin succes, dacă pre lângă școlă și familiá își va da tributul sêu cu tótá conștiința și societatea.

În punctul acesta societatea noastră va poté contribui fôrte mult, dacă ómenii nostri din parochiá vor ținé cu tótá rigórea la datinele religióse rêmase din bêtrâni, precum și în genere la așezámintele sfintei noastre biserici, și dacă preste tot în parochiá tinerimea va vedé zelul și interesul creștinesc față de prosperarea bisericii și a școléi.

Procanon ¹⁾

Ce cuprinde în sine cele ce sînt de lipsă spre înțelesul cel deplin și desêvêrsit al canónilor și atótá tocmeá bisericăscă, spre folosul mai cu samă a Românilor, alcătuit și întocmit de

Petru Maior.

Anul de la Christos 1783.

TITLU I.

Despre împărătirea Bisericii. ²⁾

CAP. I.

De icóna sau cunoștința împărătirii. ³⁾

Precum în tótá soșietatea și obștea cea bine așazată, și întocmită din fire cunoștem a fi ceva putere de a porunci, sau împărătire; așași Bisericii creștinilor, a fi dată de Domnul Hristos, carele este începătoriul aceștii cétá duhovnicăscă,

¹⁾ Procanon, cuvânt grecesc (προκανών) ce însemnă tratat despre canóne și care cuvânt este în întrebuințare numai în gréca medievală, format de scriitorii de canóne mai moderni. Am întimpinat tratate grecești, în manuscrise, intitulate Προκανόνες.

²⁾ Cuvânt format de autor — *împărătire* în loc de *Impărăția* ori *puterea Bisericii* lui Christos.

³⁾ *Icóna*, adecă reprezentarea ori înfășoșarea *împărătirii*. Definiția.

împărăție, și putere îndestulată spre povățuirea turmei lui cei cuvântătoare, pravoslavnicii creștini, și eu a adeveri voi merge. Însă ca acest adevăr și mai deplin să-l înțelegem, și mai cu mare energie să-l putem arăta, să cuvine mai nainte preste toate să cercăm ce este împărăția, și câte sunt de lipsă ca să-ți de-a putere cu adevăr să se potă numi împărăție. În carea răschirare (expunere) de tălcuitorii legilor firii nu ne vom depărta. Învață dară aceștea că împărăția este o putere de a hotări lucrurile supușilor după volnicie, adică de a face, ca supușii unele lucrări să le pună, ér altele să le lase, și de ai îndrepta spre acelaș sfârșit, carele de va fi vremelnic, împărăția încă este vremelnică, sau mirenescă; dar de va fi sfârșitul acela duhovnicesc, împărăția încă duhovnicescă sau bisericescă să va chiuma. Dintru aceste culeg aceiași tălcuitori, că cela ce are împărăție, are: a) putere de a pune legi; b) are împreună și putere de a pedepsi pre călcătorii de lege; și acéstea doao a fi așa de lipite de împărăție, cât lipsind vre-una dintru dânsele, de tot va să piaie și împărăția; dar fiind acéstea la o laltă împreunate, întregă și stătătoare să înțelege împărăția. Dovedirea acestora, adevă cum că aceste doao puteri, din carele să naște împărăția sunt în Biserica creștină în doao capite, ce în șir urmază, o vom cuprinde.

CAP. II.

În Biserică este putere de a pune legi.

S-tul Pavel pre poporul creștineșc îl socotêște ca o turmă și pre Arhieriei ca niște păstori, cărora le iaste pen⁴⁾ Duhul Sfânt dată puterea de a paște poporul creștineșc: „Luați drept acéia aminte (zice „la Fapt. ap., cap. 20, s. 28); și voao și la tótă „turma întru carea pre voi Duhul cel Sfânt v'au pus „Episcopi, ca să pașteți Biserică lui Dumneșcu, carea o au câștigat pren sângele său.“ Macar înțeleșului Testamentului celui Vechiu să iai sama despre acest cuvânt pașteți, macar de vorba celor denafară să te ții, apriat a mărturisi să cuvine, că cela ce are putere de a paște pre cine-va, are împreună și putere de a pune aceluiași legi, carele sînt mijlocirea pașterii și a povățuirii. Drept acéta mărturisind S-tul Pavel că Arhieriei sînt rânduți de Duhul Sfânt, ca să pască Biserică sau credincioșii, departe de îndoială iaste, cum că Arhieriei în Biserică au putere de a pune legi supușilor săi credincioși. Atâta credință despre acéta au avut S-tul Pavel, cât nici odinioră nu inceta, pre credincioși spre paza acestor legi și poronci, a-i indemna: „Și decă mergea pren „cetăți le da învățătură lor să păzescă poroncile céle „rânduite de Apostoli și de bătrânii cei din Ierusalim (Fap. Ap cap. 16, st. 4). Așijderea cătră Soloneni, c. III, s. 4, „Și nădăjduim întru Domnul „de voi, că céle ce poruncim voao și faceți și le veți

face.“ Lui Tit încă tare fôrte îi da înainte ca cu acéstă putere a se folosi să nu să părăsească: „Acéstea graește și îndemnă, și muștră cu tótă poronca. Cătră Tit, c. II, s. 14.“

Acéstă învățătură și credința sfinții Părinți luându-o de la Apostoli și noua prin scrisorile lor ni o au trimes și însuși cu dânsa s'au folosit și au trăit. Adevărat de tot strein trebuie să fie în scrisorile sfinților părinți, în sfintele soborele bisericesti cela ce va primi indoială despre acéta.

Cap. III.

În Biserică este putere de a pedepsi.

Însă să cuvinea ca Bisericii ce s'au înfrumusețat cu puterea de a pune legi să se îmbrace de sus și cu putere de a pedepsi și de a canoni pre călcătorii de lege, precum ar și fi dată acéstă putere lămurit arată Sfânta Scriptură, la Mat. c. XIII, s. 18, dice: „Adevăr grăesc voao, ori câte veți lega pre pământ, fi-vor legate în ceriu, și ori câte veți deslega pre pământ, fi-vor deslegate în ceriu.“ Prin care cuvinte a să însămma cea dată Bisericii putere de a afurisi pre unii, de a-i lăpăda den Biserică afară, de a-i înștrăina de împărtașirea rugăuniilor și jertvelor Bisericeii, cu un cuvânt de a-i pedepsi chiar cu ceia-lalți sfinți părinți, tălcuiaște Sfântul Ioan cu roștu de aur, în Omilia ce despre stihul mai sus cris o au făcut.

Iarăși întru acelaș cap. XVIII de la Math., s. 17 dice Hristos: „Dar de nu va asculta nici soboru(l) fie ție ca cei găgân și ca un vameș“. Acéstea încă Sfântul Ioan cu roștu de aur în Omilia mai sus pomenită și ceia-lalți sfinți ce tălcuesc despre afurisanie, adică fiind a treia oră dojenit și de sobor și totuși nu se va părăsi de calea cea rea în carea au pornit, ci învățat la cerbice va rămânea, să fie afurisit și lăpădat den Biserică, socotindu-l ca pe un vameș. Ba și den tótă vorba S-tei Scripturi lumat să vede acest înțeles, căci după ce s'au dis: „Fie ție ca cel păgân și ca un vameș“, îndată urmază: „Adevăr grăesc voao, ori câte veți lega pre pământ, fi-vor legate în ceriu“, când ar dice, cela ce nu va asculta soborul, să-l afuriscă ca să fie și un păgân lăpădat den Biserică, și acéstă afurisanie sau legătură de sobor făcută va fi și în ceriu de judecata de sobor făcută, întărită va fi și în ceriu de judecata lui Dumneșcu.

Multă lumină și întărire vor lua acéstea, dacă ne vom aduce aminte de purtarea Apostolilor. Pavel Apostolul în Epistolia cea d'ântăiu cătră Corinteni, c. V, judecă, ca curvariul acela, despre carele se vorbêște întru acel loc, să să afuriscă: „Acum dice, am judecat ca cum ași fi de față, pre cela ce așa acéta au făcut. Întru numele Domnului nostru Isus Hristos, adunându-vă voi și al meu duh împreună cu puterea Domnului nostru Isus Christos, să dați pre unul ca acela satanii spre periciunea trupului,

⁴⁾ În loc ne pre'n.

ca duhul să să mântuiască în ziua Domnului Isus.“ Au neavând leginită putere de a canoni s'au slobozit S-tul Pavel la atâta, așa vicend. nemilostenie, ca pre greșitul acela să'l dea satanii? nici cum, ce puterea, carea era dată Bisericii Sf. Pavel o pune în practică și înțelepțește să folosească de dânsa.

Vrei iarăși să știi ce au crezut pururea Beserica despre acestea, cetiaște sfințele sobore și istoriile Besericești, că le vei afla toate pline de acest felu de pedepse, carele batâr mai în bună socotință le-ar lua creștinii, și cunoscând puterea lor să se înfrâneze de păcate, precum ore-când Theodosie Împărat, pre carele l-au fost afurisit St. Ambrosie, Episcopul Mediolanului în Italia. Acest împărat știindu-se afurisit sta în curte supărat și isvôre de lacrimi vărsând; care lucru luând sama Ruffin boiarul și prâtenul împăratului, se duce la Împăratul și-l întrăbă despre pricina plânsului: „Atunci Împăratul, precum scrie Teodorit în cartea a cincea, cap. 17 a istoriei, mai cu amar tânguindu-se și mai tare plângend: Tu, zise, Ruffine te joci? „căci în câte reale sînt eu nu simți. Iar eu gem simi plâng nevoia mea, când cuprind cu mintea căte de lesne calea la sfânta beserica robilor și cerșitorilor și volnică li să dă lor intrare, ca să se roge Domnului său; iar mie nu numai la ael loc, ce însu-mi la ceriu imi iaste închisă calea, că imi vine aminte sentenția cea de Domnul spusă carea aiavea zice: Pre carele veți lega pre pământ, fi-vă legat și în ceriu.“

IV. CAP.

Să răspunde la cele ce împotriva acestei învățături aruncă eriticii.⁵⁾

Gata dar iaste osânda unor Apuseni, carii înponcișindu-se la atâta nor de mărturii ce înainte am adus spre dovedirea împărăției bisericești, nu se rușineză cu cuget eriticesc în îndoială a chema această duhovnicească putere. Carele al său eres cu cuvintele acestea a Sfintei Scripturi se nevoesc a-l răzâma: „Împărății limbilor domnesc, pre iale și cel ce bi-

⁵⁾ În capitulul ce urmăzează combate autorul abuzurile introduse cu timpul în Biserica apusană, mai ales îngâmfarea și aroganța reprezentanților Ierarhiei față de gradele inferioare. Pentru Maior era profund cunoscător a tuturor abuzurilor din Occident, ca unul ce studiasese în Roma și văduse, această îngâmfare deșartă a prelaților papistași pretutindeni și mai ales în Roma. Ne vorbește de mesele lor bogate și luxose, de îmbuibările lor și de înfumurarea ce curgea din un așa bun traiu. Ierarhii nostri nu așa, pentru că nu-ii suferea Imperatori bizantini, carii li limitase de timpuriu putere spirituală, și apoi nici nu se gândeu a se declara independenți de State nici Metropolitii, nici Patriarhii Răsăritului. Dacă se pot întâlni în decursul seculilor abuzuri și în Biserica noastră Ortodoxă de felul acesta, apoi acele casuri sînt izolate. Nau fost nici odinioară rădicată Ierarhia Ortodoxă la o independență absolută, ca în Occident. Nici odată Patriarhii nostri nau fost reprezentanții puterii spirituale și materiale ori lumești în acelaș timp.

„ruesc pre iale, făcători de bine se chiamă. Iar voi nu așa, ce carele-i mai mare întru voi să fie „ca „cel mai mic“, (Luca, c. XXII, s. 25, 26). Dintre carele prea sfinite cuvinte, strein și înveninat înțales store acești eritici, zicând că nime în Beserica nu e mai mare, ci toți asemenea, nime poroncitor, ci toți unul ca altul, pre singur Hristos și dătător de lege și judecătoriu și pedepsitoriu avend. De unde toate tocmélele sfintei Beserici le lapădă, toate canónele sfinților părinți îndesert le calcă și între cele adiafoare le numără. Dar orbiți fiind mișei cu negura eresului și cercând numai cele ce simțirilor sînt plăcute nu înțaleg scripturile. Nu dice Sfânta Scriptură în locul mai sus adus că nime nu e mai mare în beserica, că nu iaste în beserica putere de a porunci și de a canoni. Dacăz, acolo zice: „Carele-i mai mare întră voi, „așa dară sînt unii în Beserica mai mari, și pro estotes, 1 cătră Timoth. c. III, s. 12, aflăm și προιστάμενοι cătră Soloneni, c. V. s 12. ci numai porunceaste Domnul Christos, ca împărățirea besericii să nu fie mândrie, cu trufă, cu gâlcévă, cu fum, precum a împărăților celor lumești, căci împărățirea besericii iaste totă duhovnicească, carea trăbue cu umilință și cu dragoste să fie iuvăscută. Acesta a fi înțalesul Sf. Scripturi, fără silnicie se véde prin cele ce urmăzează întru acelaș cap. s. 27: „Cine e mai mare, dice Iisus Christos cela ce șade, au cela ce slujaște? au nu cela ce șade? Iar eu sînt întru voi ca cela ce slujaște.“ Carele de le vei împreuna cu cele den sus, acest înțales vine; Eu sînt Domn și stăpân, dar voi mie șerbi și ucenici și totuși nu mă țin mândru de voi, nici nu-mi arăt vâlfa înainte vóstră, precum fac împărății lumii acestia, ci mă smeresc și slujăsc voao. Așijderea faceți și voi. Eu v'am ales pre voi povățuitori, poroncitori, împărățitori în Beserica mea. Luați aminte să nu vă înalță pre voi această vrednicie, ci mai vârtos să vă smerescă, nu cu toiag de fier, nici cu vâlfa lumescă carea iaste a împărăților lumii acestia, ci cu smerenie, cu blândeate și cu dragoste urmând mie să pașteți turma mea, să povățuiți Beserica mea. Adevărat, pentru că povățuitorii Beserici trăbue să fie smeriți și tuturor să se aré(te) slugi, nu urmăzează că nau putere de a poronci, că almintrelea nici Domnul Christos n'ar fi avut această putere. Fiind-că însuși încă au slujit ucenicilor săi.

(„Bis. Ort. Rom.“)

(Va urmă.)

D I V E R S E.

* *Sfintire de biserică.* Escelenția Sa Înalt Prêsfînțitul Domn Archiepiscop și Metropolit a efeptuit dîle trecute cu solemnitatea îndatinată sfintirea bisericilor nouzidite în comunele Șinca nouă, tractul protopresviteral al Făgărașului și Șirnea în tractul Branului. Cu această ocaziune Escelenția Sa a vizitat mai multe comune, —

întâmpinat fiind în tot locul cu cea mai mare căldură și iubire de clerul și poporul credincios.

Să dea Dumnezeu ca sfințele rugăciuni ridicate și de astă dată către Cel Atot puternic să aște răsunet, în Cериuri; ér evanghelicesile învățături și sfaturi împărtășite poporului să aște pământ bun și roditoriu în inimile credincioșilor.

* *In casa magnaților* s'au pertractat în decursul săptămânii din urmă proiectul pentru recepțiunea israelitilor, care a fost respins și proiectele pentru religiunea pruncilor și introducerea matriculelor de stat. Ceste din urmă au fost primite cu o mică majoritate.

* *O nouă operă a M. Sale Reginei României.* I. P. S. Metropolitul Primat al României a adus cu sine dela Sinaia evanghelia scrisă de însăși mâna Suveranei României pe timpul cât a fost în străinătate, operă destinată a fi podoba frumosului monument din Curtea de Argeș.

Acastă evanghelie, lucrare unică în felul ei, prin măiestria caligrafică și mulțimea nenumărată a figurilor de diferite feluri, executate de pioasa Suverană după cele mai perfecte reguli de desemn, va fi espusă după câte-va zile în Biserica Sf. Metropolii din Bucuresci spre a se vedea pe public.

Admirațiunea ce cuprinde, pe privitor la vederea acestor opere, face ca să respectăm cu cea mai adâncă sinceritate pe artista și poeta Suverană, care nu a uitat nici pe patul durerilor scumpul nostru monument edificat de Neagoe Basarab.

După ce acăsta grandioasă lucrare va fi vădută unu timp ore-care de public, va fi dusă de însăși muștra scriitoare și depusă în biserica lui Neagoe pentru a se păstra aci ca un valoros document pentru eternitate și pentru ca succesorii nostri să-și aducă aminte de acăstă pioasă Regină. „Constituționalul.”

* *Băi de aur în Bănat.* Un consorțiu din Budapesta a cumpărat de la societatea căii ferate de stat austro-ungar băile de aur și de argint, cari se întind între Bocșa-montană și Docecea pe un teritoriu de vr'o două milioane st. cuadrați. Activitatea în aceste băi se va începe cât mai curând sub conducerea consilierului de băi Iuliu Bauer din Gratz și sub conlucrarea inginerului Otto Oehne din Freiburg.

* *Bani falsi.* Cu ocașiunea târgului din Zombor poliția a pus mâna pe Sava Pavkov din Sivațu-vechii, care a vrut se solvască cu monete false de câte un floren. Tot odată a sosit la Zombor din Gradaciaț în Bosnia avisarea telegrafică, că în Bosnia s'a dat de urma unei lățițe bande de falsificători de monete, pre cari le trec cu ajutorul femeilor în Ungaria.

* *Un bătrân de 106 ani* a fost în zilele trecute călcat de un car în Chezdi-Oșorheiu. El se numește Mihail Popovici și s'a bucurat de bună sănătate. A fost numai decât transportat în spital și se asigură, că se va însănătoșa în curând.

* *Cutremur de pământ.* Din Michiu comitatul Turda-Arieș — se scrie, că în noaptea de 4 spre 5 Oc-

tobre a fost acolo un puternic cutremur de pământ, cum nu s'a mai pomenit vre-odată. Cutremurul a durat 5 minute, umplând de frică și de gróză pe locuitori. Cutremurul a fost însoțit de un vuet adênc, încât mulți cădeau la început, că se apropie o mare furtună. Tóte casele de pe țermul stêng al riului Arieș s'au crepat; pe câmp s'au dărimat mai multe căscioare zidite din pētră și din țermul de stâncă al riului s'a despiciat o bucată în lățime de trei metri până în fund. Omenii se tem, că cutremurul se va repeta. În cazul acesta comuna e amenințată cu dirtrugere, fiind și de altfel aședată pe un teritoriu vulcanic.

* „Victoria“ institut de credit și economii, societate pe acții. Sediul: Arad, casa proprie, strada principală Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la termenul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efectuesc momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

Convocare.

Adunarea I din anul 1894/95 sc. a reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din despărțământul Pesteșiu, — districtul Oradan, se va ținea Joi în 13/25 Octomvrie a. c. în sala școlei române din Telecușiu cu începerea la 10 ore a. m. — La acăsta adunare sunt invitați a lua parte stimații membri ai despărțământului, precum și alți amici ai școlei.

Agende: Deschiderea ședinței, 2. Cetirea apelului nominal; 3. Încassarea taxelor restante și curente; 4. Raportul casariului și bibliotecariului; 5. Discusiuni asupra temelor. Grija învățătorului de sănătatea școlarilor și — Predarea practică a bucăților de cetire; 6. Propuneri eventuale.

Stimații membri, cari voesc a prelucra dintre temele amintite sunt poftiți a-să însinua la presidiu cu cel puțin 3 zile mai înainte de termenul fiesat pentru ținerea adunării.

Din ședința comitetului reuniunii ținută în Iosani, la 4 Octomvrie 1894.

Avram Igna, m. p.

preș. desp.

Iosif Crainicu, m. p.

notariu.

Concurs.

Pentru deplinirea parohiei de clasa a III-a din **Lupóia**, protopresviteratul Tincei, se scrie concurs cu termen de alegere **23 Octóbre (4 Novembre) a. c.**

Emolumintele sunt:

1) Casă parochială cu supraedificatele și cu intravilan prețuită în 40 fl.; 2) Dela 88 numere de case câte o măsură cucuruz 88 fl.; 3) Dela 88 numere de case câte 1 fl 88 fl.; 4) Pământ parochial 4 jugere catastr. de clasa primă 100 fl.; 5) Dela tot numărul de casă câte două porțiuni de fân, ori câte 40 cr, 35 fl. 20 cr.; 6) Venitele stolare după calculul mediu alor 5 ani din urmă 50 fl., — de tot 401 fl., 20 cr.

Doritorii de a ocupa această parohie, sunt poftiți a-și subșterne recursele provădute cu documentele recerute pentru parohia de clasa a III-a și adresate comitetului parochial din **Lupóia**, se-le subșternă subsemnatului protopop în **Oradea-mare** până în **20 Octóbre v. c.** având recurenții până la alegere a-se presenta în vre-o **Duminecă** ori sərbătore la sânta biserică din **Lupóia**, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parochial.

În conșelegere cu: **TOMA PACALA**, m. p. protopop adm.

—□—

Pentru ocuparea postului învătătoresc din **Madrizești**, în inspectoratul școl. Iosășel din protopresviteratul **Hălmagiu** se scrie concurs cu termen de alegere pe **14/26 Octómvre a. c.** pe lângă următórea dotațiune:

1) În bani gata 160 fl.; 2) Bucate 8 șinice, grâu și cucuruz 44 fl.; 3) Lemne pentru școlă și învătătoriu 8 stâng. 40 fl.; 4) 2 mesuri mazere 4 fl.; 5) Venite cantonale 20 fl.; Care venite dau sumă de 268 fl. v. a.

Afară de acesta locuință liberă și grădină în estensiune de 800 stângini cuadrați.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt poftiți recursele sale ajustate conform legii, adresate către comitetul parochial din **Madrizești**, a-le trimite subșcrisului în **Dieci** per **Al-Csil**.

Se notifică că, sunt admiși a recurge și preparanții absoluți.

Pentru comitetul parochial: **GEORGIU LUPȘA**, m. p. preot inspector școl. cerc.

—□—

Pentru stațiunea învătătorescă la noua înființindă școlă, din **Moroda**, cu acesta se scrie concurs, cu termen de alegere **30 de zile delă prima publicare în fôia ofițiosă**.

Emolumintele sunt:

1) Salariu anual 300 fl. v. a. solvinđi în rate cvar-tale; 2) Pentru scripturistică 8 fi; 3) Pentru conferință 10 fl; 4) Pentru curatorat 10 fl; 5) Cuartir liber cu grădina; 6) La îmormântări unde va fi poftit 50 cr. cu lturgică 1 fl.

Pentru încăldirea școlei se va îngriji comuna.

De la recurenți se pretinde, a produce: 1. Tesimoniu de cūalificațiune, 2. De limba magiără, și a 3. Testimonin preparandial, — fiind poftiți totodată a-se presenta în biserică locală pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Se observă că: alegéndul numai după probă de (1) un an se va recomanda Ven-Consistoriu spre întărire definitivă.

Recursele, adresate comitetului parochial se subșcernă Prea on. Domn. Ioan Cornea, protop, inspector școlariu în **Jenopolea (Boros-jenő)** — cel mult până în **13 Octómvre st. v. a. c.**

Moroda. la 21 August 1894.

Comitetul parochial.

Cu șcirea mea: **IOAN CORNEA** m. p. protopresviter.

—□—

Pentru ocuparea postului învătătoresc din comuna **Saturéu**, — Inspectoratul Iosășel — se scrie concurs, cu termen de alegere pe ziua de **14/26 Octómvre a. c.**, pe lângă următórea dotațiune:

a) În bani gata 120 fl.; b) 10 șinice bucate, $\frac{1}{2}$ grâu, $\frac{1}{2}$ cucuruz c) 8 stâng. de lemne, din cari se va încăldi și școlă; d) 50 porțiuni de fân în natură și tot atâtea de mazere. Tóte aceste computeate dau în cálcul mediu 250 fl.

Afară de acestea alesul va mai beneficia, de îndatinanatele venite stolare-cantonale; locuință cu cuină, grădină de 800 st. □, — și e pus în vedere radicarea șalariului încă cu 50 fl. Pentru care sumă de completare s'a făcut deja petițiune la Inaltul Ministeriu pe calea comisiunei administrative comitatense. Pentru scripturistică, conferința și curatorat va primi 12 fl. Pentru manipulara fondului de bucate i-se va urca succesive onorar delă 10 fl. în sus.

Recurenții au a-se presenta într'o **Duminecă** ori sərbătore până la termenul indicat în biserică spre a-se arăta poporului. Petițiunile au a-se adresa către comitetul parochial din **Saturéu**, dar a se trimite inspectorului școlar în **Diecs** per **Al-Csil**: — Sunt admiși a recurge și preparanții absoluți.

Comitetul parochial.

În conșelegere cu: **GFORGIU LUPSIA**, m. p. preot inspector școl. cerc.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei învătătoresci din **Ohaba-Serbésca**, inspectoratul **Lipovei**, se scrie concurs cu termen de alegere pe ziua de **16/28 Octómvre a. c.**

Salariul anual împreunat cu această stațiune învătătoresca este:

1) În bani numerari: 300 fl. v. a. [600 coróne] 2) Pentru conferință 8 fl.; 3) Pentru scripturistică 3 fl.; 4) 24 metri lemne, din care are a-se încălzi și sala de învătământ. 5) 4 jugere de pământ, parte arătoriu, parte fenațiu.;) Cortel liber cu intravilanul școlei. 7) Dela îmormântari, unde va fi poftit 20 cr.

Doritorii de a ocupa această stațiune sunt avisați, ca recursele lor ajustate cu documentele legali, adresate comitetului din **Ohaba-Serbésca**, a le subșcerne până la termenul susindicat (esclusive 16/28 Oct.) subșcrisului inspector școlar în **Lipova (B.-Lippa)**; precum și a-se presentă în vr'o **Dumineca** ori sərbătore în sfântă biserică din **Ohaba-serbésca** spre a-și arăta desteritatea în cantare și tipic.

Ohaba-serbésca la 14/26 Sept. 1894.

Comitetul parochial.

În conșelegere cu: **VOICU HAMSEA**, protopresbiter și inspector școlar.

—□—